

روش تحقیق

ویژه دانشجویان و پژوهشگران

قابل استفاده برای تمامی رشته ها

با بیانی ساده و کاربردی

ترجمه و تألیف

مهندس مینا علایی

سال انتشار

پاییز ۱۳۹۶

شابک ۹۷۸-600-8437-33-8

۵۰۵۲۱۸۷

روش تحقیق: ویژه دانشجویان و پژوهشگران.../گردآوری و تالیف سینا علائی.
تهران: نشر ارتباطات اجتماعی، ۱۳۹۶.

۱۰۳ص.

کتابنامه: ص. ۹۹.

تحقیق — روش‌شناسی

Research -- Methodology

۰۰۱/۴۲

Q۱۸۰/۵۵/۹ع۸ ۱۳۹۶

علائی، سینا، ۱۳۷۰ -

فیبا

شابک

شماره کتابشناسی ملی

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

یادداشت

موضوع

موضوع

بند دیوبی

بندی کنگره

سرشناسه

ضمیمه

نام کتاب: روش تحقیق

مؤلف یا مترجم یا گردآورنده: و تدوین: مهندس سینا علائی

ویراستار: سینا علائی

ناشر: ارتباطات اجتماعی

چاپ اول: ۱۳۹۶

تیراژ: ۱۰۰

ناظر چاپ: امیر نجف نژاد

صحافی: امید محمدزاده نوری

قطع: وزیری

چاپ: چاپ پیدایش

طراح جلد: سینا علائی

قیمت: ۹۲۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۳۷-۳۳-۸

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ است.



فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۲.....	پیشگفتار
۱۵.....	فصل اول : نگارش و تدوین مقاله
۱۷.....	آشنایی با انواع مقاله و نحوه مقاله نویسی
۱۷.....	انواع مقالات علمی
۱۸.....	بخش اول : نگارش مقالات علمی - پژوهشی
۱۸.....	سوا:
۱۹.....	چکیده
۲۰.....	کلمات کلیدی (Key words)
۲۰.....	مقدمه (Introduction)
۲۱.....	روش بررسی
۲۳.....	نتایج (Results)
۲۴.....	بحث
۲۵.....	فهرست منابع
۲۶.....	بخش دوم : نگارش مقالات مروری
۲۶.....	عنوان:
۲۶.....	نام مؤلف یا مؤلفان:
۲۶.....	چکیده:
۲۶.....	کلمات کلیدی
۲۶.....	مقدمه
۲۷.....	ترکیب نتایج
۲۷.....	نتیجه گیری
۲۷.....	فهرست منابع
۲۸.....	بخش سوم : نگارش مقالات علمی - ترویجی
۲۸.....	عنوان
۲۸.....	نام مؤلف و یا مؤلفان
۲۸.....	چکیده
۲۸.....	واژگان کلیدی

۲۹	 مقدمه
۲۹	 طرح بحث
۲۹	 نتیجه گیری
۲۹	 منابع
۳۰	 بخش چهارم : مقالات ISI چیست ؟
۳۰	 تاریخچه ISI
۳۱	 موسسه اطلاعات علمی (Institute for Scientific Information)
۳۲	 ارجاع به خود یا Self citation چیست ؟
۳۲	 ضریب تاثیر یا درجه تاثیر یا Impact factor چیست ؟
۳۲	 ISI رتبه یک مجله را چگونه تعیین کنیم ؟
۳۲	 چگونه با این به یاری، مجله در ISI ایندکس شده است یا نه ؟
۳۵	 فصل دوم : تدوین پایان نامه
۳۶	 بخش اول : تدوین پروپوزال
۳۶	 معرفی طرح پایان نامه :
۳۶	 معرفی دانشجو، اساتید راهنما ، مشاور
۳۶	 اطلاعات مربوط به پایان نامه
۳۶	 بیان مساله
۳۷	 سوابق مربوط
۳۷	 بخش فرضیه ها
۳۷	 بخش اهداف تحقیق
۳۸	 بخش اهمیت و ضرورت تحقیق
۳۸	 بخش روش تحقیق
۳۸	 بخش روش گردآوری اطلاعات
۳۸	 بخش ابزار گردآوری اطلاعات
۳۸	 بخش روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۳۹	 جدول زمان بندی مراحل انجام تحقیق
۳۹	 بخش فهرست منابع و مآخذ
۴۰	 بخش دوم : تدوین رساله
۴۰	 ترتیب صفحات
۴۱	 صفحات مقدماتی
۴۱	 روی جلد

۴۱	صفحه ی سفید
۴۱	صفحه ی بسم ا
۴۱	صفحه ی فارسی مشابه طرح روی جلد فارسی
۴۱	صفحه ی تأییدیه هیئت داوران (تصویب نامه)
۴۱	صفحه ی تقدیم
۴۲	صفحه ی سپاسگزاری
۴۲	صفحه ی فهرست مطالب
۴۲	صفحه ی فهرست جدول ها
۴۲	صفحه ی فهرست شکل ها و تصویرها
۴۲	صفحه ی فهرست نقشه ها
۴۳	صفحات اصلی
۴۳	صفحه ی چک
۴۳	فصل های پایان نامه
۴۹	فصل سوم : استناد و مرجع نویسی
۵۰	نکات مهم و کلی
۵۵	شیوه ارجاع به منابع در متن و نحوه نگارش منابع در فهرست منابع
۵۵	ارجاع به مقالات منتشره شده در مجله علمی
۵۷	ارجاع به مقالات ارائه شده در کنفرانس ها
۵۷	ارجاع به پایان نامه ها
۵۸	کتاب تألیف شده
۵۸	کتاب ترجمه شده
۵۹	ارجاع به مقالات، گزارشات و طرح های تحقیقاتی انجام شده توسط افراد در موسسات، سازمان ها و که به صورت مکتوب غیر الکترونیکی منتشر شده اند
۵۹	ارجاع به مقالات، گزارشها و طرح های تحقیقاتی انجام شده توسط افراد در موسسات، سازمان ها و ... که به صورت مکتوب الکترونیکی منتشر شده اند و از سایت اطلاع رسانی آنها دانلود شده است
۵۹	ارجاع به مقالات، گزارشها و طرح های تحقیقاتی منتشرشده به صورت مکتوب غیرالکترونیکی و الکترونیکی و همچنین داده ها و آمار و اطلاعات (که مستلزم دریافت از سایت است) توسط سازمان ها، نهادها، دانشگاه ها و ... که نویسنده آنها معلوم نیست
۶۰	ارجاع به سایت های اینترنتی
۶۱	فصل چهارم : عنوان نویسی

عناوین نوع اول	۶۱
عناوین نوع اول و سوم	۶۲
عناوین نوع اول ، سوم و چهارم	۶۲
عناوین نوع اول ، سوم ، چهارم و دوم	۶۳
عناوین نوع اول ، سوم ، چهارم و دوم و پنجم	۶۴
فصل پنجم : جامعه آماری	۶۵
جامعه آماری	۶۶
نمونه آماری	۶۶
نمونه‌گیری	۶۶
انواع نمونه‌گیری	۶۷
روش‌های نمونه‌گیری اساس قابلیت تعمیم	۶۸
تعیین حجم نمونه	۶۹
نکاتی که در تعیین حجم نمونه باید توجه نمود:	۶۹
روشهای برآورد حجم نمونه	۷۱
فصل ششم : مصاحبه و پرسشنامه	۷۹
اصول کلی تنظیم پرسشنامه	۸۰
اجزاء اصلی پرسشنامه	۸۰
اجرای مقدماتی پرسشنامه	۸۳
نکات عمده در تدوین پرسشنامه	۸۴
مصاحبه	۸۶
فصل هفتم : متغیر ها	۸۸
انواع متغیر:	۸۹
متغیر مستقل	۸۹
متغیر وابسته	۸۹
متغیر تعدیل کننده	۸۹
متغیر کنترل	۸۹
متغیر مداخله گر	۸۹
متغیر کمی	۸۹
متغیر کیفی	۸۹
متغیر مستقل (محرک) Independent variable	۸۹
متغیر وابسته (ملاک- پاسخ) Dependent Variable	۸۹

- ۹۰ Moderating variable متغیر تعدیل کننده
- ۹۱ Control variable متغیر کنترل
- ۹۲ Intervening variable متغیر مداخله گر
- ۹۳ Quantitative variable متغیر کمی
- ۹۳ Qualitative variable متغیر کیفی
- ۹۵ منابع

پیشگفتار

بشر از آغاز تاریخ حیات خود همواره در جستجوی پی بردن به کشف قواعد و نظام های موجود در پدیده ها و رویداد های جهان اطراف خود بوده است. هر چند او تا کنون هیچگاه نتوانسته است ماهیت واقعی جهان را در یابد یا حتی راهی برای دست یافتن به آن پیدا کند ولی در همین مسیر توانسته است هم به مجموعه عظیمی از نظریات و یافته ها و اطلاعات متنوع دست یابد و هم روش های دست یابی به این قوانین و اصول را اصلاح نموده و توسعه دهد. یکی از منطقی ترین راههای انجام دادن هر کاری این است که دقیقاً به ماهیت آن کار پی ببریم. تحقیق کردن هم از این امر مستثنی نیست. اکثر دانشجویان از وارد شدن به تحقیق یک درک مبهم و گاهی اوقات غلط دارند.

بعضی از دانشجویان فکر می کنند مفهوم تحقیق، مطالعه ی تعدادی کتاب، که معمولاً همان صفحات اولیه کتاب است، و سپس شرح دادن همان مطالب مستند است. در چنین مواردی دانشجویان و محققان، عبارتی محقق، مانند یک گزارش دهنده ی معمولی است که هیچ سهمی در تولید علم نداشته باشد. از طرف دیگر، عده ای ممکن است در مورد دانش سطحی خود از مفاهیم اولیه، به تئوریک لاف زنی کنند. این گروه گاهی برای تحت تاثیر قرار دادن دیگران، درباره ی موضوعات مربوط به تحقیق تفاسیر غیر منطقی را بیان می کنند. خطر این دانشجویان ساده و بی تکلف کمتر از دانشجویان بی اعتنا نیست.

برخی تحقیق را همان کاربرد روش علمی در حقیقت قلمداد کرده اند. جیمز اسنایدر تحقیق را "جستجوی سامان یافته با هدف تولید دانش" تعریف کرده است. این به معنای آن است که تحقیق واقعی از سویی منوط به گردآوری اطلاعات خاص از جهان پیرامون و سپس دسته بندی، تحلیل و ارائه آن براساس تجربه خود است. یک پژوهش گر است؛ و ازسوی دیگر، هر تحقیقی منوط به هدف غائی تولید دانش است. حتی اگر در سطحی کوچک و محدود باشد.

تحقیق کاوش و کنکاشی است اصولی و دقیق که انسان را قادر می کند تا ماهیت پدیده ها و یا رویداد های پیچیده را درک کند. پژوهش همچنین می تواند فعالیتی تلقی شود که برای حل مسئله مورد نظر در تحقیق انجام می شود. هر تحقیقی از یک موضوع خاص شروع میشود؛ که در آن، ضمن تعیین یک "عنوان" برای تحقیق، سعی می شود موضوع مشخص و ساده شود، متغیرهای آن تعیین شوند، روش خاص و مناسبی برای تحقیق

انتخاب گردد، اطلاعات جمع آوری و خلاصه، طبقه بندی و تشریح شوند. در طی خلاصه سازی و تشریح داده ها، ویژگیهای نمونه مورد مطالعه نیز تعیین می گردد.

به طور کلی هدف تمام علوم را می توان سعی در شناسایی دنیای اطراف آدمی، و هدف تحقیق را می توان تشریح، پیش بینی، و توضیح پدیده ها دانست. در این فعالیت سه جزء اصلی وجود دارند: ۱- توصیف، ۲- کشف نظم، و ۳- صورتبندی نظریه ها و قوانین.

یک دانشمند ممکن است ابتدا اشیاء و رویدادهایی را که در اطرافش اتفاق می افتند مشاهده و بررسی کند؛ مثل توصیف و اندازه گیری سرعت سقوط یک شنی یا طول موجهای منتشر شده از یک ستاره. این توصیف ها، از طریق هدفی که دنبال می کنند، هدایت می شود. در حالت دوم، او همچنین ممکن است نظم و بی نظمی هایی را، که گاهی اوقات در پدیده ها مورد مطالعه وجود دارد، کشف کند. بدین ترتیب او ممکن است مثلاً در فشار هوا، ارتفاع بستگی دارد. و در حالت سوم او ممکن است سعی کند که نظام کشف شده را صورتبندی کند و آن را تعمیم دهد و سرانجام آنرا به قانون و نظریه تبدیل کند؛ مثل قانون جاذبه نیوتن.

واژه تحقیق از زبان عربی گرفته شده است. در لغت به معنای رسیدگی کردن، بررسی، بازجویی، واری و واقعیت، و به حقیقت امر رسیدگی کردن است. ولی در بعد و از نقطه نظر روش شناسی تعریف تحقیق چندان روشن و ساده نیست. انسان در زندگی روزمره حوادث را می بیند، حس میکند و در باره آنها اظهار نظر می کند. آنچه را انسان از جهان اطراف خود حس می کند "جهان ظاهری" می نامند که با جهان حقیقی متفاوت است. بدین ترتیب تحقیق را می توان مجموعه فعالیت هایی دانست که برای کشف بخشی از جهان حقیقی صورت می پذیرد.

تحقیق را همچنین نوعی از بررسی و مطالعه منظم، کنترل شده و آزمایشی فرض می کنند. فرضی دانسته اند که روابط احتمالی بین پدیده های طبیعی را با دیدی انتقادی پی می گیرد. بنابراین تحقیق را می توان کنکاش هوشمندانه، ماهرانه، منظم و دقیق در مورد اشیاء یا پدیده ها دانست.

هر کاری اگر بخواهد به درستی انجام شود می باید تابع یک نظم و ترتیب خاص قرار گیرد. تدوین پایان نامه ها و مقالات و گزارشهای علمی، بویژه، از این قاعده می باید تبعیت نمایند. هر چه معیارهای علمی بصورت گسترده تری در تدوین مطالب فوق بکار روند اعتبار علمی آنها افزون تر خواهد شد. امروزه برقراری نظم در تدوین پایان نامه ها و

گزارشات علمی در دانشگاه ها یک امر غیر قابل اجتناب است و اعتبار علمی هر دانشگاهی به میزان توجه و نظارت بر این امر خواهد بود.

از این رو این کتاب برای توضیح مفهوم دقیق تحقیق و با این هدف که دانشجویان محترم دانشگاه ها و همینطور پژوهشگران در نزدیک کردن بیش از پیش پایان نامه ها، مقالات و گزارشهای علمی، به معیارهای بین المللی، بکوشد. مسلماً رعایت این اصول و ضوابط علاوه بر بالا بردن کیفیت آموزش و فعالیت های علمی پژوهشی دانشجویان، موجب تضمین ایجاد زمینه های لازم برای تولید علم، به صورت واقعی، و ارتقاء هر چه بیشتر اعتبار علمی این دانشکده در سطح ملی خواهد بود.

در بخش اول، به توضیح و انواع مقاله نویسی، در فصل دوم پروپوزال و پایان نامه نویسی، در فصل سوم مرجع نویسی و استناد دهی و به ترتیب عنوان نویسی، جامعه آماری، پرسشنامه و مصاحبه و در فصل آخر به توضیح انواع متغیرها میپردازد. امید است که، توضیحات نسبتاً ساده ای که در این کتاب مطرح میشوند به محققین کمک کنند تا با بهره های تحقیقاتی خود را براحتی هدایت کنند. به همین دلیل است که از آوردن مفاهیم تئوریک پیچیده خودداری خواهد شد.

سینا علائی

پاییز ۱۳۹۶